
Kronika.

Przegląd Historyczny 52/1, 205-209

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Ukazał się 4 tom „Lexicon für Theologie und Kirche“ (Freiburg in Breisgau — Herder 1960). Obejmuje on hasła do „Faith and Order“ do „Hannibalides“.

Angielskie wydawnictwo University of Wales Press rozpoczęło wydawać pod redakcją prof. Glanmora Williamsa nowe czasopismo „The Welsh History Review“. Tematyką tego periodyku będą zagadnienia związane z historią Walii.

Profesor George H. Nadel z uniwersytetu w Harvard rozpoczyna wydawanie nowego czasopisma, którym jest „History and Theory“. Tematyką w nim dominującą będą ogólne problemy historii i filozofii.

We Francji ukazało się (wrzesień 1959 r.) nowe czasopismo „Études Rurales“. Poświęcone głównie Francji, będzie zamieszczało także prace dotyczące Europy zach. i krajów śródziemnomorskich. Redaktorami „Études Rurales“ zostali Daniel Faucher i Georges Duby.

Niemal jednocześnie (początek 1960 r.) ukazały się w Anglii i Francji dwa czasopisma poświęcone problemom afrykańskim. „The Journal of African History“ (red. R. Oliver i J. D. Fage) omawiając problemy dotyczące całego kontynentu afrykańskiego jest czasopismem wyłącznie historycznym. Pierwszy numer obejmuje między innymi publikacje: A. Boxer, studium nad historią Afryki portugalskiej; Meek, studium o słowie Niger na podstawie tekstów klasycznych; Freeman Greenville, studia nad monetami znajdującymi się w Afryce wschodniej w starożytności; Vansin, w artykule o tradycji ustnej broni pozycji etnohistoryków; Hargreaves, pisze o problemie podziału Afryki w XIX w.; wreszcie Curtin publikuje sprawozdanie ze stanu depozytów archiwalnych w czarnej Afryce. Natomiast w „Cahiers d'Études Africaines“ zamieszczane są artykuły omawiające zagadnienia nie tylko historyczne, lecz także z dziedziny etnografii, socjologii i geografii.

W początkach 1960 r. w miejsce dawnych „Études Guinéennes“, *Institut National de Recherche et de Documentation de la République de Guinée* zaczął wydawać „Recherches Africaines“. Czasopismo to publikować będzie prace dotyczące historii tego młodego państwa.

*
* *

14 lutego 1960 *Institut Français d'Histoire Sociale* zorganizował kolokwium poświęcone zagadnieniom francuskiego ruchu robotniczego w drugiej połowie XIX w. Referaty wygłoszone przez M. Perrot, I. Gaillard, A. Willard i I. Maitron opublikowane będą w biuletynie Instytutu — „Actualité de l'Histoire“.

W dniach 19—21 marca 1960 w Rzymie odbył się II zjazd historyków, którego tematem były „problemy zjednoczenia Italii”. W kongresie, obok uczonych włoskich, wzięło także udział wielu historyków z licznych państw europejskich. Naukę polską na kongresie reprezentowali W. Kula, E. Halicz i M. Żychowski.

W dniach 8—9 kwietnia 1960 na uniwersytecie w Rochester odbył się doroczny kongres *Society for French Historical Studies*. Kongres przyznał nagrodę im. Williama Koren za najlepszy opublikowany artykuł dotyczący Francji historykowi amerykańskiemu Paul Walden Bamford. Następny kongres organizowany przez Princeton University odbędzie się 14—15 kwietnia 1961.

W dniach 19—21 kwietnia 1960 w Nowym Jorku odbył się IX doroczny zjazd amerykańskiego *National Microfilm Association*, na którym zostały omówione sprawy związane z techniką wykonania, przechowywaniem i udostępnianiem mikrofilmów oraz inne istotne problemy wynikające z działalności Towarzystwa.

W dniach 3—5 maja odbyła się w Bratysławie i Smolenicach konferencja poświęcona 15 rocznicy wyzwolenia Czechosłowacji. W konferencji wzięli udział oprócz historyków czeskich i słowackich, także przedstawiciele Bułgarii, Węgier, NRD, Polski, Rumunii i Związku Radzieckiego.

Rada Naukowa Instytutu Słowianoznawstwa Akademii Nauk ZSRR zorganizowała dnia 7 lipca 1960 sesję poświęconą 550 rocznicy bitwy grunwaldzkiej. W sesji udział wzięli członkowie instytutów Akademii Nauk, pracownicy naukowcy Uniwersytetu im. Łomonosowa oraz przedstawiciele poselstwa polskiego z posłem nadzwyczajnym i pełnomocnym PRL w Moskwie B. Jaszczukiem na czele. Po zagajeniu sesji przez J. J. Udalcowa wygłoszono dwa referaty okolicznościowe: B. D. Koroluk o dziejowym znaczeniu bitwy pod Grunwaldem oraz I. K. Gorski o problemie walki przeciw agresji niemieckiej w polskiej literaturze pięknej.

W dniach od 1 do 18 sierpnia 1960 odbywały się organizowane przez Uniwersytet im. Lajosa Kossutha w Debrecenie (Węgry) — 21 Międzynarodowe Kursy Uniwersytetu Letniego.

Zorganizowane po raz pierwszy w 1927 roku z inicjatywy ówczesnego rektora Rezső Millekera oraz profesorów Jánosa Honkisi i Béla Tonki, utworzone z myślą o rozszerzeniu kontaktów naukowych i kulturalnych między narodami oraz zbliżeniu kultury węgierskiej, mimo przerwy w okresie wojny i w latach następnych, posiadają już dość bogatą tradycję. Uczestniczą w nich Włosi, Francuzi, Rosjanie, Polacy, Rumuni, Niemcy, Finowie, Czesi, przedstawiciele Indonezji.

Wykłady i seminaria prowadzone były przez specjalistów węgierskich i zaproszonych naukowców zagranicznych. György Komoróczy (doskonale zresztą znający język polski i pracujący od lat nad problematyką polsko-węgierską) mówił o przeszłości Debrecena, J. Szigeti o problematyce filozofii marksistowsko-leninowskiej, István Kniezsy (jeden z najwybitniejszych slawistów) o wpływach językowych słowiańsko-węgierskich, Emil Niederhauser o burżuazyjnej rewolucji 1848 roku we wschodniej Europie, Pál Sándor o przyczynach i przebiegu wydarzeń 1956 roku na Węgrzech. W kursach tych uczestniczą zarówno jako wykładowcy jak i słuchacze liczni Polacy. Między innymi w latach międzywojennych wykładowcami byli prof. Jan Dąbrowski i lektor języka polskiego, autor słownika węgiersko-polskiego Władysław Szabliński.

W dniach 17—19 sierpnia 1960 miał miejsce IV Międzynarodowy Kongres Archiwów obradujący w Sztokholmie (kolejne poprzednie kongresy odbyły się w Paryżu, Hadze i Florencji). W kongresie tym uczestniczyło 400 osób z 32 krajów. Omawiano zagadnienie organizacji archiwów państwowych, nowe techniki konserwacji i mikrofotografii akt oraz problem archiwów jako źródła badań nad historią społeczno-gospodarczą. Zagadnienia te przedstawiono w formie sprawozdań opracowanych na podstawie ankiet nadesłanych przez dyrekcje archiwów wielu krajów.

Referat omawiający organizację archiwów państwowych przedstawił istniejące dwa typy organizacji; archiwa scentralizowane dwu- lub trzystopniowe oraz archiwa rozproszone. Ten ostatni typ właściwy w szczególności dla krajów o ustroju federalnym. Ponadto referat omawiał problemy personelu, budynków archiwalnych, brakowania akt, ramy chronologiczne zasobu. W dyskusji podniesiono konieczność opublikowania zbioru przepisów z zakresu ustawodawstwa archiwalnego oraz postulat rozszerzenia wypożyczania i wymiany mikrofilmów. Kolejne zagadnienie technik konserwacji i mikrofotografii omówiono w trzech sprawozdaniach regionalnych: Zachodniej Europy, obu Ameryk i Europy Wschodniej, przedstawiając nowe osiągnięcia techniczne w okresie ostatniego dziesięciolecia, dużo miejsca poświęcono zwłaszcza zagadnieniu laminacji. Dyskusja miała charakter ściśle techniczny. Ostatni referat omawiający materiały archiwalne społeczno-gospodarcze m. in. poruszył sprawę konieczności specjalnych kwalifikacji archiwistów pracujących przy materiałach gospodarczo-społecznych, kwalifikacji odbiegających od tradycyjnego wykształcenia. Raport stwierdzał, że największą bazę materiałową do badań społeczno-gospodarczych, a zwłaszcza do historii przedsiębiorstw przemysłowych zgromadziły kraje socjalistyczne.

Kongres poprzedziły obrady szeregu komisji. Były to między innymi: komisja terminologii archiwalnej, która opracowała plan sześciojęzycznego słownika terminologicznego; komisja dla opracowania źródeł do dziejów Ameryki Łacińskiej; komisja sfragistyczna, która ustaliła konieczność tworzenia centralnych gabinetów i bibliotek sfragistycznych; komisja czasopism archiwalnych.

Ustalono, iż V Kongres Archiwów ma się odbyć w 1964 roku w Brukseli.

W dniach 11—17 września 1960 obradował w Marburgu/L. czwarty po wojnie kongres historyków w religii. W obradach wzięło udział ponad 600 uczonych z 29 krajów europejskich i zamorskich reprezentujących rozmaite gałęzie nauki związane z historią religii. Główny temat kongresu brzmiał: „Początek i koniec wszechświata”. 125 szczegółowych referatów wygłoszonych w siedmiu sekcjach oraz 5 też ogólnych usiłowało przedstawić pojęcie początku i końca istnienia na tle różnych epok i w ujęciu rozmaitych systemów religijnych. Poruszono także wiele istotnych problemów z zakresu historii kultury religijnej i sztuki sakralnej.

W dniach 13—15 października 1960 w Nowym Jorku odbyła się konferencja historyków amerykańskich, której tematem był stan badań nad historią amerykańskiej kultury.

W dniach 7—10 września 1961 w Kolonii odbędzie się doroczna sesja mediewistyczna organizowana przez *Thomas Institut*.

Na mocy dekretu ministerialnego wydanego w marcu 1960 r. zostanie zorganizowany na Sorbonie Ośrodek studiów i badań nad historią słowian.

Węgierskie Towarzystwo Historyczne rozpoczęło w bieżącym roku akcję opieki nad kólkami zainteresowań historycznych w szkołach średnich. Sekcja budapeszteńska Towarzystwa nawiązała dotąd kontakty z kilkoma stołecznymi gimnazjami, m. in. Ferenc Rákóczygo II i Pálné Veres, a także ze szkołą im. Kátálin Dobó w Esztergom i Blanki Teleki w Székesfehérvár.

Inicjatywa ta spotkała się z żywym zainteresowaniem i przyjęciem ze strony młodzieży szkolnej. Patronaty te mają za zadanie służyć fachową radą i pomocą w zajęciach kólek zainteresowań, przygotować element wprowadzony już w pewnym sensie w zagadnienia dla dalszych uniwersyteckich studiów historycznych.

Pod koniec 1959 roku rozpoczęła się w Instytucie Historii Węgierskiej Akademii Nauk trwająca do połowy lutego 1960 roku dyskusja, mająca na celu przygotowanie ostatecznej redakcji uniwersyteckiego podręcznika historii Węgier obejmującego okres od końca IX wieku do 1790 roku.

Dyskusję przeprowadzono nad makietą dwutomowego podręcznika wydanego w latach 1955—1957 pod redakcją Erika Molnára („Magyarország története a honfoglalástól — 1790-ig”, Budapest 1955—57, Tankönyvkiadó). Szczegółnej rewizji poddano niektóre błędne założenia w ocenie węgierskiej historii XVI—XVIII wieku, w kwestii charakteru klasowego ruchów niepodległościowych, pojęcia narodu czy też niejasności wobec problemu nacjonalizmu.

Dnia 30 czerwca 1960 redakcja „Woprosow Istorii” zorganizowała naradę Komitetu Redakcyjnego z członkami Instytutu Historii Akademii Nauk ZSRR w sprawie programu wydawniczego pisma. Redaktor naczelny „Woprosow Istorii” W. G. Truchanowski przedstawił zebrany projekt częściowej zmiany profilu wydawniczego pisma w związku z jego przekształceniem na organ teoretyczny historyków radzieckich. Dyskusja, w której głos zabierali A. W. Jefimow, M. W. Nieczkina, J. J. Minc, S. D. Skazkin, M. P. Kim i inni wykazała konieczność dalszego podniesienia poziomu naukowego pisma oraz usprawnienia szeregu działów m. in. informacji badawczych i organizacyjnych z kraju i zagranicy.

*
* *

Tom XVII „Srednich Wiekow” (1960) wyd. przez Instytut Historii Akademii Nauk ZSRR dedykowany jest prof. S. D. Skazkinowi w związku z 70 rocznicą jego urodzin. Tom zawiera materiały biograficzne oraz bibliografię prac jubilatów.

W pierwszych dniach listopada 1960 wybitny historyk włoski prof. Armando Sapori, rektor Uniwersytetu Bocconi w Mediolanie i profesor historii gospodarczej Uniwersytetu we Florencji otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Sorbony.

*
* *

W lipcu 1959 roku zmarł w wieku lat 41 Béla Balázs, jeden z wybitniejszych przedstawicieli marksistowskiej historiografii węgierskiej młodszego pokolenia, autor pracy o roli klerikalizmu na Węgrzech w latach międzywojennych oraz o roli średniej warstwy w rozwoju społeczeństwa węgierskiego 1849—1955 („A közép- és felső osztályok szerepe társadalmunk fejlődésében 1849—1955”, Budapest 1958, Kossuth Könyvkiadó).

W swej działalności naukowej wiele czasu poświęcił problemom organizacji państwowej okresu budownictwa socjalistycznego, szczególny nacisk kładąc na sprawy organizacji władzy ludowej i roli Komitetów Narodowych. Na kilka tygodni przed śmiercią zakończył pracę nad historią Komitetów Narodowych, pionierską monografię czasów najnowszych.

Balázs był nie tylko historykiem, lecz i do ostatnich swych dni ofiarnym działaczem społecznym. Wieloletni sekretarz organizacji partyjnej Instytutu Historii Węgierskiej Akademii Nauk, w latach ostatnich jako instruktor partyjny pomagał w pracy politycznej na Uniwersytecie Budapeszteńskim.

Dnia 28 grudnia 1959 zmarł profesor historii Duke University Eber Malcolm Carroll, autor licznych prac z zakresu historii politycznej końca XIX i XX w., współwydawca „Documents on German Foreign Policy“.

Dnia 12 stycznia 1960 zmarł historyk amerykański prof. Sidney Painter, członek Rady Amerykańskiego Towarzystwa Historycznego, badacz historii średnio-wiecznej Anglii.

Dnia 7 lutego 1960 zmarł w wieku lat 62 Félicien Favresse, znany mediewista belgijski, autor licznych prac z zakresu historii politycznej i gospodarczej Belgii średniowiecznej.

Dnia 10 lutego 1960 zmarł historyk niemiecki prof. Fritz Valjavec, dyrektor *Südost-Institut* w Monachium, wydawca „Südost-Forschungen“ i innych czasopism. Był on autorem licznych prac z zakresu historii niemiecko-bałkańskich stosunków kulturalnych i politycznych.

Dnia 19 marca 1960 r. zmarł w wieku lat 90 niemiecki historyk starożytności Adolf Schulten.

Dnia 23 marca 1960 zmarł w Darmstadt historyk niemiecki Ludwik Bergsträsser. Zmarły zajmował się głównie historią polityczną Niemiec w XX w.

Dnia 14 lipca 1960 zmarł w Rzymie wybitny włoski historyk Federico Chabod, profesor uniwersytetu w Rzymie, przewodniczący Międzynarodowego Komitetu Nauk Historycznych, autor licznych prac z zakresu historii Włoch.

Dnia 12 sierpnia 1960 zmarł w wieku lat 64 wybitny radziecki historyk — orientalista Aleksander L. Halperin.

Dnia 30 października 1960 zmarł w wieku lat 72 Karel Svoboda, emerytowany profesor Uniwersytetu Karola w Pradze, znakomity filolog, jeden z założycieli Stowarzyszenia Filologów Klasycznych.

Dnia 17 listopada 1960 zmarł w Pradze Antonín Salač, profesor Uniwersytetu Karola, redaktor czasopisma „Listy Filologické“, filolog i archeolog, znawca kultury antycznej Grecji i Rzymu, przewodniczący komitetu studiów klasycznych. Obejmującego kraje socjalistyczne i redaktor pisma komitetu „Eirene“.